

Kmetijske in rokodelske Novice.

Na svitlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj VI.

V sredo 12. maliga serpana 1848.

List 28.

Korún. *)

Brez korúna je hrana pičla;
Brez korúna na levim ničla.

Korún! čez sto lét že v deželi naši —
Si hotel nas sovražno zapustiti,
In nam ne dalje krušni oče biti?
Ločitev tvoja nas vse grozno pláši!

Teško je kmetu le ob soku, kaši,
Sočivju, zelju, repi se živiti;
Tak malo more tebe pogrešiti
Gospod u gradu, kot pastir na paši. —

Zdaj žalostna u tvojo domovino
Ameriko, Evropa se ozira;
Tvoj beg od nas napravil je dragino!

Oj! pridi, de nas ta več ne zatira,
Darilo, od milost' božje nam poslano!
In daj se nam v obilno zopet hrano.

Emanuel Tomšič.

Odperto pismo iz Dunaja vsim Slovincem!

Obljubil sim svojim sorojakam pri ločenji od drage domovine od časa do časa prigodbe na Dunaji na znanje dajati, **) in z veseljem spolnim oblubo, ker se je ravno primerilo, de so na Dunaji koj prvi dan po mojim dohodu obhajali veselje, katero se bo še na prihodnje veke razlegalo.

Naš častitljivi Nadvojvoda Joan so v deržavnim zboru v Majnskim Frankfortu za predstojnika zavéze nemških deželá izvoljeni in prišlo jih je sedmero poslancov iz Frankforta na Dunaj, kateri so visokimu gospodu letó volitev oznanili in jim sporočilo te nove časti podali. De je ta prigodba za Dunajčane veselja polna, se dobro vé, zato ker smo se iz dozdanjih pogovorov v zboru Frankfortskim prepričali, de Nemci hrenenijo nar večí prostost ljudstva zagotoviti, in to prostost z združeno močjó zoper notranje domače protivnike ohraniti in zoper zvonanje ptuje sovražnike obraniti.

*) Korún ali krompir, ki nam dozdej obilni pridelk obéta bo mende letas vošila pevca spolnil. Vredništvo.

**) Z veseljem pričakujejo braveri »Novice« od svojiga preljubiga poterjeniga prijatla, kteriga beseda jim veliko veliko veljá, vsak teden dopis iz Dunaja. Vredništvo.

Poslanci stanujejo v ulicah: „Kärnthnerthorstrasse“ imenovanih, in kakor so prišli, se jim je za čast narodna straža pred hišo ustavila. 5. dan tega mesca dopoldne ob 11. uri so se namenili sporočivni list gospodu Nadvojvodu podati, in zbrala se je Dunajska narodna straža in akademijsko kardelo z orožjem, vstopili so se v dve versti od stanovanja poslancov do cesarske hiše takó, de so na sredi prosto stezo ohranili, po kateri so se nar prvi prikazali narodni konjiki, taki grivarji, kakoršni so v Ljubljani. Za njimi je pa jela marširati narodna straža pešcov, lepo obléčena in vsak je imel trak z nemškimi barvami čez pléca ovezan. Eno dobro uro so se naprej pomikovali, pa toliko jih je bilo, de nismo mogli konca dočakati. Lepi serčni možjé so vsi, na obrazih jim miglja veselje za pridobljeno prostost, in bistre njih oči oznanjujejo občutke sere, de so namreč oni varhi vsih pravic ljudstva. Posebno iskrena pa je mladost akademijskiga kardela in po vsi pravici zasluži pristavik, kteriga ji je naš slaven rojak gosp. Füller dal, ki je rekel: „šolska mladina je živi izobrazik človeškiga duha sedanjih časov. Ta mladina je prederla prvo špranjo v skalno sténo poprejšnje suznosti in ravno skozi to špranjo nam je zablešila prva zarja prostosti.“

Kader je nehala narodna straža, se prikažeta dva dvorna služabnika na konjih; potem zavihljajo mnoge bandera in v petih lepo okinčanih cesarskih kočijah se pripeljejo poslanci po dva in dva — na zadnje so jahali mestjanski (purgarski) dragonarji. Vsa narodna armada se je na cesarskim dvoru razprostila in kader so poslanci v cesarskim slosopji nagovor na gosp. Nadvojvodu dokončali, so visoki Gospod na mostovž vùn stopili, in so poslance takole nagovorili: „Moji gospodje, jez vam zagotovim svojo nemško zvestobo in pravičnost, in zaupam na Vašo podporo, potlej bo vse dobro“. Potem se obernejo k ljudstvu in rečejo: „Našim pravoljubim Dunajčanam mojo serčno zahvalo. Vidite tukaj, moji gospodje! poslancem nemškiga zbora, jez upam, de bo osrečenje izviralo iz naslédka današnjiga dnéva.“ Zdaj se je začel krič veselja, grom topov (kanonov), glas mu-

zike takó, de je vsakimu moglo serce od veselja poskakovati! — Viditi na cesarskim mostovžu Princa cesarskiga rodú, in okoli Njega le zgolj može iz ljudstva, mestjane, učenike, mlade učence — o kakó se je svet preobernal — zdaj je še le človek človek postal!

Veselo petje narodnih pesem je do oblakov donelo; krasna muzika je vnmala žilice do človeških sere, meni pa so se solzé po licih ulile ter sim djal: Vsigamogočni Bog! ti si ljudstva zemlje prerodil!

Veliko tavžent ljudi je bilo vkup zbranih in po dokončanim veselji so se vsi v miru razšli.

Na večer je bilo pa zopet novo veselje omišljeno. Zbrala se je vsa armada narodne straže okoli 43 tavžent mož, vsi z orožjem in vsako kardelo s svojim banderam in veliko muziko, nekteri med njimi so pa goréce baklje v rokah deržali, mesto pa je bilo po oknih sploh razsvitljeno. Dve dobri uri so hodili po poglavitnih ulicah (gasah) skozi cesarski dvor in potlej mémo stanovanja nemških poslancov. Ob 11. uri ponoči so tje prišli in poslanci so od časa do časa sérčne nagovore na Dunajsko ljudstvo z okna razglasili, v kterih so zavezo vsih deželá nemških poglavarjev zagotovili in izrekli, de se ne smemo od te do zdaj zadobljene prostosti ne za en tanek las odmakniti. Med temi nagovori je blisk farbniga plamena (bengalisches, griechisches Feuer) vse ulice takó razsvetlil, de smo bili kakor v tretje nebésa zamaknjeni. — Razun narodne straže je bilo pa veliko tavžent Dunajskiga ljudstva vkup privrélo, takó de se je vse terlo. Pa nobeniga policaja, nobeniga soldata ni bilo nikjer viditi in vender se ni ne nar manjši nepake zgodilo. To nam je očitno spričevanje, de verli Dunajčanje razumejo prostost sami ohraniti, ktero so oni s svojo drago kervjó kupili. Kdo se hoče še prederzniti le eno napčno misel od tega verliga ljudstva razodeti! Nehajte tihotapci po malih mestih, posebno v Ljubljani jezike brusiti in pridite sém, de se boste od Dunajčanov učili, kaj de je prostost, in kako žlahten je poklic svobodniga možá, ki se tudi v svoji prostosti mirno in po lepim redú obnaša in svoje dolžnosti spodobno opravlja!

Na Dunaji 6. maliga serpana 1848.

Ambrož.

Dajte nam kruha po pošteni vagi!

„Naj bi se — nam iz Z. iz Gorenskiga pišejo — Novice tudi zató potegnile, de bi bila, kakor v mestih, tako tudi po kmetih gotova tarifa postavljena, koliko de naj ima kruh za prodajo vagati, de bi nas ne goljufali brezvestni ljudje in de bi nam po kmetih še dražjiga kruha ne prodajali, kakor po mestih. Prepričati se, koliko kruh vaga, ki ga na kmetih na prodaj dobimo, — pišejo gosp. — t — sim kupil hleb za 12 kraje., ki je le 2 funta vagal, namesti de bi bil mogel po tačasni Ljubljanski tarifi 2 funta in 20 lotov vagati. Lejte, 20 lotov ložeji je bil, kakor v mestu, kjer je vse dražji! Ali bi ne bilo tedej potreba, de bi bila kerčmarjem in vsim, ki po kmetih kruh na prodaj pekó, tarifa odločena, in de bi kantonske gosposke z vso skerbjó na to gledale, de je pravična mera in vaga!“

Pristavek Vredništva. Ravno med tem, ko smo jeli popraševati in v postavnih bukvah iskati, kakó de s postavno tarifo za kruh po deželi stoji, so se začele prekucije stare vladije. Po novi vladii bojo dobile sretnje ali soseske drugačno napravo, po kteri se bo gotovo tudi na to gledalo, de bo tarifa kruha pravična.

Oglas iz močirja.

(Dalje.)

S kakošnim velikim trudam in terpljenjem se mah obdeluje, le tisti presoditi zamore, kteri je sam skusil. Kakor so vsi tisti, kteri grajšinam veliko tlako delati morajo, usmiljenja vredni, ravno tako je tudi kmet ¹⁾ na močirji milovanja vreden. Zató so rajni milostljivi Cesar Franc I., od modrih mož podučeni in prepričani, veliko tavžent goldinarjev v prid močirniga obdelovanja dovolili, de bi se kmetu pomagalo. Prepričani so bili, de če se hoče močir na vse strani hitro v prid oberniti, je potreba, de se obilna voda iz močirja po velicih in globokih grabnih oteka, de nikjer ne zastaja in stanovitniga močirja ne dela. Ker so veliki, široki in globoki grabni na močirji čez vse koristni, se je že precéj v tem storilo, kmetje so radovoljno grabne poleg svojih njiv in senožet skopali; ker pa nobeniga veliciga grabna v sredi ni bilo, se tudi voda ni iz močirja odtekati mogla, in kmetje so svoje veselje zgubili. Pojdi in poglej na močirji, koliko je grabnov polnih vode, ktera lepe njivice zaliva! Lani je gosposka poskusila, de bi se silo velik graben od Verhnike noter do Ljubljane skozi celi močir dokončal. Pa to delo ni povsod ravno po volji hitro teka imelo, temuč je zastajalo zavoljo mnogoterih vzrokov. ²⁾

Nej se tedej zdej poskerbí, de se velik graben povsod od Verhnike v sredi noter do Ljubljane ob enim času, z celo močjó in hitro, kolikor je moč, pripraven, širok in globok po potrebi dokončá, de se bo potem močirna voda z derečo brez zadržka spraznila iz gosto ležečiga mahú. Potem bojo kmetje tudi radovoljno druge manjši grabne in mostove na svojim svetu delali, posebno, če se jim bo po malim pomagalo, in se bo tudi to, kar je že toliko sto lét zmirej bolj potrebno bilo z neutrudnim prizadevanjem v enim létu, če Bog da, dokončalo.

(Konec sledi.)

Kako bi se slovenski jesik v šole spravil?

(Konec.)

Nar večí težava je, kako in kolikanj naj bi se slovenšina posihmal sploh v šole in pisarnice pripravila; vender se bo moglo to na Dunajskim zboru precej razločiti; torej se je potreba poprej pametno posvetovati, kakó in kaj bi práv bilo. Kar pisarne (kancelije) tiče, so se v ti reči znajdeni možje že oglašili in svetovali. Kar pa šole vtiče, bi djal, de saj prve šolske bukve nove naprave bi mogle večidel vse biti v obéh jezicih spisane, — potem bi se nihče ne mogel pritožiti, de se mu kaka krivica godí. Vender bi se mogel učenik zavezati, vse snovine ali materije slovensko zlagati, ktere bodo v to odločene. Tudi bi se moglo za terdno odločiti, do kdaj morajo nove šolske bukve spisane in pripravljene biti, de se po tem novi red začne. Bolj ko bo slovenšina razcvétala in zorila v Ljubljanskim vesoljnišu ³⁾, večí bo slava domovine. Po

¹⁾ Ne le kmet (Bauer) temuč tudi drugi kmetovavci (Landwirthe) iz Ljubljanskiga mesta, kteri imajo, kakor vsak vé, silno veliko sveta na mahu, Kdor kmeta miluje, naj bo tedej pravičen in naj miluje tudi mestniga kmetovavca.

Vredništvo.

²⁾ Ker se nam pisavec tega sastavka po svojim pravim iménu ni imenoval, ne moremo njegoviga naslednjiga obdelovanja v Novice postaviti, ker, če bi gosposka od njega odgovor terjala, bi ga ji mi imenovati ne mogli. Kdor družiga obdolžuje, se mora imenovati, sicer gré misliti, de se boji očitni odgovor dati in de tedej ni vse resnično. Če nam tedej neznani pisavec svoje pravo imé oznani, bomo natisniti dali, kar smo danes izpustili iz njegoviga sastavka, ker bo tako on, pa ne vredništvo, odgovor dati mogel.

Vredništvo.

³⁾ Bog daj, de bi naše sérčne želje, takó razložno razglašene, ne bile glas vpijočiga v pušavi!

Vredništvo.